

Dostępność wydarzeń dla studentów z niepełnosprawnościami

Mówmy o Niepełnosprawnościach i Trudnościach

Dostępność wydarzeń dla studentów z niepełnosprawnościami

Autorzy:

Karolina Szymkiewicz

Paweł Zdybel

Korekta językowa:

Julia Bednarska-Leśniak

Korekta merytoryczna:

Julia Bednarska-Leśniak

Skład i oprawa graficzna:

Alicja Prus

Warszawa 2023

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki otrzymanych w 2023 r.
w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”

Spis treści

- 4 WSTĘP**
- 5 JUWENALIA DOSTĘPNE DLA OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI – JAK TO ZROBIĆ?**
- 6 DOSTOSOWANIE JUWENALIÓW POD POTRZEBY
STUDENTÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
– KROK PO KROKU**
- 8 INNE INICJATYWY STUDENCKIE, A DOSTOSOWANIE
ICH DO POTRZEB OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**
- 9 WYDARZENIE DOSTĘPNE – KROK PO KROKU**
- 12 PODSUMOWANIE**
- 13 Bibliografia**

Wstęp

W dzisiejszym społeczeństwie, które coraz bardziej dąży do pełnej inkluzji i akceptacji różnorodności, istnieje imperatyw dostosowywania wszelkich działań publicznych, w tym również wydarzeń samorządów studenckich, do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To nie tylko wymóg prawniczy, ale przede wszystkim moralny obowiązek, wynikający z poszanowania godności każdej osoby. Wartości te ukierunkowują nas ku budowaniu społeczeństwa, w którym każda jednostka ma równe szanse i możliwości uczestniczenia w życiu publicznym.

Niezwykle ważne jest zrozumienie, że dostosowanie wydarzeń samorządów studenckich nie ogranicza się jedynie do spełnienia formalnych norm czy ułatwień infrastrukturalnych. To kompleksowy proces, który obejmuje szeroki zakres działań – od zapewnienia dostępu do informacji, poprzez komunikację w formatach dostępnych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, aż po stworzenie warunków umożliwiających pełną mobilność i uczestnictwo w wydarzeniach społecznych.

Analizując doniosłość tego tematu, warto zauważyć, że skuteczne dostosowanie wydarzeń samorządowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami przekłada się nie tylko na poprawę ich jakości życia, ale także na rozwój społeczeństwa jako całości. Integracja osób z niepełnosprawnościami to inwestycja w budowanie społeczeństwa, w którym różnorodność traktowana jest jako bogactwo, a każdy głos ma szansę być wysłuchanym i docenionym.

W dalszej części publikacji skoncentrujemy się na konkretnych aspektach dostosowywania wydarzeń samorządowych, analizując praktyczne kroki, które mogą zostać podjęte w celu stworzenia bardziej dostępnego i inkludującego środowiska dla osób z niepełnosprawnościami.

Juwenalia dostępne dla osób z niepełnosprawnościami

- jak to zrobić?

Juwenalia, które co rok odbywają się w maju, to nie tylko czas radosnej zabawy dla studentów, lecz także okazja do refleksji nad dostępnością tych wydarzeń dla osób z niepełnosprawnościami. Organizowane przez samorzady studenckie, te kulturalne święta, stanowią niejako chwilę oddechu przed zbliżającą się sesją egzaminacyjną. Jednak w natłoku radości i zgiełku często zapominamy o tym, że uczestnicy Juwenaliów to nie tylko studenci pełni energii, ale również osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Wizja tłumu pod sceną, gdzie każdy dąży do zajęcia jak najlepszego miejsca, staje się wyzwaniem dla organizatorów, zwłaszcza gdy wśród uczestników znajdują się osoby niewidome czy z ograniczoną zdolnością ruchową. Bezpieczeństwo wszystkich uczestników staje się priorytetem, a pytanie, jak skutecznie zapewnić je osobom z niepełnosprawnościami, staje się jednym z najpilniejszych problemów.

Warto zaznaczyć, że obecnie nie istnieje formalny obowiązek ustanawiania stref dedykowanych dla osób z niepełnosprawnościami podczas imprez masowych, w tym Juwenaliów. Niemniej jednak, z roku na rok, dostrzega się coraz większe starania organizatorów w kierunku dostosowywania wydarzeń do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jak zatem skutecznie podejść do tego wyzwania?

Dostosowanie Juwenaliów pod potrzeby studentów z niepełnosprawnościami

- krok po kroku

Po pierwsze, istotne jest stworzenie strefy dedykowanej dla osób z niepełnosprawnościami. Najczęściej obejmuje to podesty dla osób poruszających się na wózkach, co nie tylko minimalizuje ryzyko związane z bezpieczeństwem, ale także umożliwia im pełniejszy udział w wydarzeniu, niekoniecznie w tłumie. Ważne jest, aby taka strefa uwzględniała także potrzeby osób słabowidzących czy niedowidzących. Lokalizacja strefy jest kluczowa – powinna być dostępna, ale również tak zlokalizowana, aby osoby z niepełnosprawnościami nie miały problemów z dostrzeżeniem wydarzeń na scenie.

*Strefa
dedykowana*

Drugim kluczowym aspektem jest przygotowanie terenu wydarzenia tak, aby osoby ze specjalnymi potrzebami miały łatwy dostęp do strefy dla osób z niepełnosprawnościami. Mapa wydarzenia powinna precyzyjnie wskazywać drogi dojścia, a sama strefa powinna być łatwo osiągalna, eliminując konieczność przepychania się przez tłum czy pokonywania przeszkód, które mogą utrudniać poruszanie się wózkiem inwalidzkim.

Teren

Kolejny aspekt to szkolenie służby informacyjnej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa imprez z udziałem osób z niepełnosprawnościami. Osoby będące pierwszą linią kontaktu dla uczestników powinny dobrze znać istnienie strefy dla osób z niepełnosprawnościami, a także drogę do niej. To istotne, ponieważ często to właśnie wolontariusze są pierwszymi, z którymi mają kontakt osoby z niepełnosprawnościami, prosząc o wsparcie czy informację.

*Służba
informacyjna*

Warto również zadbać o dedykowane wejście dla osób z niepełnosprawnościami. Musi być wystarczająco szerokie, aby umożliwić swobodne przemieszczanie się, a także posiadać utwardzoną nawierzchnię, eliminującą potencjalne trudności, takie jak błoto dla osób na wózkach.

Wejście

Praktyką wartą uwagi jest mianowanie osoby odpowiedzialnej za koordynację strefy dla osób z niepełnosprawnościami. Działa to jak zabezpieczenie przed problemami, które mogą wystąpić podczas imprezy masowej. Koordynator może efektywnie zarządzać sytuacjami, które wymagają szybkiej reakcji, jednocześnie oferując wsparcie uczestnikom z niepełnosprawnościami.

Koordynator

Należy pamiętać także o uczestnikach z niepełnosprawnościami poruszających się z psem przewodnikiem. Choć zwierzęta zazwyczaj regulaminowo są zakazane na tego typu wydarzeniach, to psy przewodniki stanowią wyjątek. Organizatorzy powinni być świadomi tej możliwości i przeszkolić służby obsługi wydarzenia, aby wiedziały, jak postępować w sytuacjach, gdy osoby z niepełnosprawnościami będą korzystać z psów przewodników.

Pies przewodnik

Inne inicjatywy studenckie, a dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Juwenalia to z pewnością największe inicjatywy organizowane przez samorzady studenckie, jednak są to wydarzenia, które w największych ośrodkach akademickich trwają od kilku dni do nawet kilku tygodni. Nie możemy zapominać o wszystkich innych inicjatywach studenckich, które są realizowane w mniejszym zakresie i zasięgu, jednak organizowane są przez cały rok akademicki, a czasem nawet podczas wakacji. Rodzaj i nazwy wydarzeń, które są realizowane przez samorzady, ogranicza jedynie kreatywność twórców. Niezależnie jednak od pomysłu, organizując inicjatywę studencką, powinniśmy pamiętać o zapewnieniu jej dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Przez dostępność rozumiemy możliwość korzystania przez osoby ze szczególnymi potrzebami z naszej inicjatywy w sposób możliwie pełny, niezakłócony i na równi z innymi uczestnikami.

Zanim jednak przystąpimy do zapewnienia dostępności, musimy pochylić się szczególnie nad rodzajami niepełnosprawności, z którymi mogą się zmagać osoby uczestniczące w wydarzeniu. Najbardziej oczywistym typem niepełnosprawności, z którym możemy się spotkać, jest niepełnosprawność ruchowa, która przejawia się trudnością z przemieszczaniem lub wykorzystaniem do tego celu specjalistycznego sprzętu, np. wózek. Podczas wydarzeń możemy mieć również do czynienia z osobami, które mają niepełnosprawność narządów wzroku i słuchu, zarówno częściową, jak i całkowitą. Kolejnym typem niepełnosprawności może być niepełnosprawność intelektualna w różnym stopniu zaawansowania. Na wydarzeniach możemy spotkać się z osobami w zróżnicowanym spektrum autyzmu. Nie są to wszystkie możliwe typy niepełnosprawności, jednak pochylimy się głównie na nich ze względu na częstotliwość występowania na uczelniach.

Rodzaje niepełnosprawności

Wydarzenie dostępne

- krok po kroku

W przypadkach osób z niepełnosprawnością ruchową już w momencie przygotowywania zaproszenia na wydarzenie powinniśmy zamieścić rzetelne informacje o możliwych barierach architektonicznych oraz dostępnych rozwiązaniach. Istotnym elementem będzie również poinformowanie osób o wykorzystaniu świateł stroboskopowych, które mogą zwiększyć ryzyko ataków padaczkowych przy chorobach związanych ze zmianami w centralnym układzie nerwowym. Te informacje pomogą podjąć osobie z niepełnosprawnością świadomą decyzję o uczestnictwie w naszej inicjatywie.

*Barier
architektoniczne*

*Światła
stroboskopowe*

Kiedy chcemy dostosować nasze wydarzenie do potrzeb osób z dysfunkcjami narządu wzroku i słuchu, powinniśmy zadbać o różnorodność naszego przekazu. Podczas tworzenia zaproszenia oraz samego trwania wydarzenia wykorzystujemy w miarę naszych możliwości napisy, materiały dźwiękowe, audiodeskrypcję czy pomoc tłumacza migowego. Dla osób niewidomych bardzo dobrym rozwiązaniem będzie również przygotowanie materiałów dotykowych np. makiet.

*Różnorodność
przekazu*

Organizując inicjatywę, dostępną dla osób z różnym poziomem niepełnosprawności intelektualnej, powinniśmy zadbać o łatwą i zrozumiałą formę przekazu zaproszenia. Jeśli mamy taką możliwość, zadbajmy o alternatywną formę komunikacji, np. w formie tablic/materiałów z piktogramami.

*Alternatywna
forma
komunikacji*

Przygotowując się do zapewnienia komfortowego przebiegu inicjatywy dla osób w spektrum autyzmu, powinniśmy zwrócić uwagę na przygotowanie „przed przewodnika”, który pozwoli zapoznać się osobom ze specjalnymi potrzebami zarówno z miejscem, w którym odbędzie się wydarzenie, jak i samym jego przebiegiem. Dobrą praktyką w tym przypadku będzie przygotowanie również, tzw. bezpiecznych miejsc wyciszenia lub słuchawek wyciszających.

Wyciszenie

Bez względu na rodzaj organizowanej inicjatywy studenckiej, pierwszym elementem, na który powinniśmy zwrócić uwagę, powinno być miejsce wydarzenia. Podczas jego wyboru powinniśmy uwzględnić jego dostępność (windy, rampy przy schodach), odległość do łazienki przystosowanej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, ale również łatwość odnalezienia przestrzeni, w której będzie się odbywać.

Miejsce wydarzenia

Podczas przebiegu inicjatyw powinniśmy dysponować asystentami, którzy powinni być przeszkoleni z najważniejszych zasad komunikacji i obsługi odbiorców ze szczególnymi potrzebami. Takie osoby będą w stanie wesprzeć osoby z niepełnosprawnościami w sytuacjach, kiedy nasze przygotowania organizacyjne nie zwalczą wszelkich barier, które mogą napotkać na swojej drodze. Dodatkowym atutem asystenta będzie umiejętność posługiwania się PJM (Polski Język Migowy), SJM (system językowo-migowy) lub SKONG (sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych). Dostępność asystentów jest często możliwa poprzez centra wsparcia osób z niepełnosprawnościami działającymi na uczelniach (zapoznaj się z możliwością wykorzystania pomocy takich osób i dostępności wykorzystania specjalistycznego sprzętu na twojej uczelni).

Asystenci

Najbardziej wymagającym elementem przy organizacji inicjatyw studenckich z uwzględnieniem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami jest niewątpliwie brak ogólnodostępnych przykładów „dobrych praktyk”, na podstawie których moglibyśmy sugerować konkretne rozwiązania. Powołując się na dobre praktyki przedstawione w biuletynie Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczących dostępności edukacji akademickiej dla osób z niepełnosprawnościami i adaptując je do organizacji inicjatyw studenckich, możemy wskazać następujące elementy. Podczas przygotowania planu inicjatywy należy ją skonsultować z osobą odpowiedzialną za wsparcie osób z niepełnosprawnościami na Uczelni. Jeśli w danej Uczelni nie funkcjonuje wyspecjalizowana jednostka, nasze działania powinny opierać się priorytetowo na uwidocznieniu potrzeby jej powołania władzom Uczelni. Niewątpliwie dobrą praktyką w zakresie organizacji inicjatywy bez barier, będzie konsultacja z osobami z niepełnosprawnościami. Jeśli istnieje taka możliwość, należy powołać osobę w organizacji, która będzie odpowiedzialna za kontakt i koordynację działań w tym zakresie. Warto również wdrażać i zachęcać osoby z niepełnosprawnościami do dołączenia do organizacji studenckiej. Zaangażowanie osób z niepełnosprawnościami w procesy decyzyjne dotyczące organizacji wydarzenia może przynieść znacznie większe korzyści organizacyjne niż największa „burza mózgów” osób, które nigdy nie miały do czynienia z przeszkodami, z którymi spotykają się na co dzień

Dobre praktyki

Konsultacje

osoby z niepełnosprawnościami. W kontakcie międzyuczelnianym powinniśmy bazować na wymianie dobrych praktyk w organizacjach i porozumieniach, które zrzeszają zarówno samorządy lokalne, jak i ogólnopolskie.

Kolejnym elementem dobrych praktyk w zakresie organizacji inicjatyw przygotowywanych z myślą o dostępności dla wszystkich, jest podejmowanie współpracy z fundacjami lub stowarzyszeniami, które specjalizują się w problematyce osób z niepełnosprawnościami. Taka współpraca może polegać na wdrażaniu na uczelni inicjatyw uświadamiających o problemach, z którymi spotykają się każdego dnia. Przykładem takiej inicjatywy może być zaproszenie do udziału w akcji, w której osoby pełnosprawne zostaną zaproszone do poruszania się na wózku specjalistycznym. Z zasłoniętymi oczami, będą musiały pokonać pewną odległość, czy w słuchawkach wygłuszających, będą musiały porozumieć się z innymi osobami. Inicjatywami, które również bardzo dobrze uświadamiają osoby pełnosprawne są np. „niewidzialne wystawy” czy „posiłki w ciemności”, które cieszą się coraz większą popularnością.

Współprace

Organizacja inicjatywy studenckiej uwzględniającej dostosowanie jej odbioru przez osoby ze specjalnymi potrzebami jest niemałym wyzwaniem, jednak w sytuacji, kiedy uda nam się to zrobić, osiągniemy nieporównywalny poziom satysfakcji z każdego kolejnego wydarzenia. W doborze odpowiednich metod i sposobów zwrócenia uwagi na potrzeby osób z niepełnosprawnościami ogranicza nas jedynie kreatywność zespołu.

Podsumowanie

Organizacja inicjatywy studenckiej uwzględniającej dostosowanie jej odbioru przez osoby ze specjalnymi potrzebami jest niemałym wyzwaniem, jednak w sytuacji, kiedy uda nam się to zrobić, osiągniemy nieporównywalny poziom satysfakcji z każdego kolejnego wydarzenia. W doborze odpowiednich metod i sposobów zwrócenia uwagi na potrzeby osób z niepełnosprawnościami ogranicza nas jedynie kreatywność zespołu.

Bibliografia

1. *Poradnik dla sektora kultury w zakresie zapewniania dostępności*, Warszawa 2021.
2. Program *Dostępność Plus*, https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/97063/Program_Dostepnosc_Plus.pdf
3. Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2015, nr 5, *Zasada równego traktowania – prawo i praktyka*, nr 16.
4. Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dnia 19 lipca 2019 r.
5. Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli *Realizacja przez uczelnie akademickie i zawodowe obowiązku stworzenia niepełnosprawnym studentom i doktorantom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i w badaniach naukowych*, nr ewid. 78/2018/p/18/087/LOL.

MoniIT

Mówmy o Niepełnosprawnościach i Trudnościach

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki
otrzymanych w 2023 r. w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na
rzecz środowiska akademickiego”

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

Ministerstwo
Edukacji i Nauki
